

Stanovisko Výboru regionů na téma „Evropská platforma proti chudobě a sociálnímu vyloučení“

(2011/C 166/04)

VÝBOR REGIONŮ

- uznává, že pravomoci při uskutečňování opatření v této oblasti spočívají primárně na členských státech a na místních a regionálních orgánech, i když Komise je může podporovat za pomoci finančních prostředků EU a usnadnění vzájemné výměny osvědčených postupů, sdílení znalostí a správného posuzování sociálního dopadu politik EU;
- vítá zmínky o řešení dětské chudoby jako o prioritě stěžejní iniciativy, lituje však omezeného závazku na tomto poli i úzkého pohledu na dětskou chudobu a nevidí žádný důvod odkládat přijetí doporučení týkající se dětské chudoby v roce 2011;
- vyzývá Komisi, aby poskytla jednoznačnou podporu pokračování a prohlubování práce na sociální otevřené metodě koordinace, a prozkoumala, jak mohou být místní a regionální zainteresované strany účinněji zapojeny do tohoto procesu;
- navrhuje Komisi, aby pro členské státy připravila pokyny na úrovni EU, zajišťující účinnou účast místních a regionálních orgánů a dalších zainteresovaných stran na přípravě národních akčních plánů; konstatuje, že územní paktů jsou potenciálně nejpokročilejším a nejkompaktnějším mechanismem pro zapojení místních a regionálních orgánů do tohoto procesu;
- staví se za to, aby se zaměření Evropského sociálního fondu rozšířilo ze zaměstnatelnosti a kvantity pracovních míst na boj proti chudobě a sociálnímu vyloučení, za předpokladu, že integrovaná politika zaměstnanosti jako klíčový prvek úspěšného boje proti chudobě zůstane hlavní prioritou v rámci Evropského sociálního fondu;
- konstatuje, že respondenti průzkumu Výboru regionů v naprosté většině podporují, aby boj proti sociálnímu vyloučení a chudobě byl povinnou prioritou v rámci budoucích regionálních programů politiky soudržnosti EU.

Zpravodajka	Christine CHAPMAN (UK/SES), poslankyně Velšského národního shromáždění
Odkaz	Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů <i>Evropská platforma pro boj proti chudobě a sociálnímu vyloučení: evropský rámec pro sociální a územní soudržnost</i>
	KOM(2010) 758 v konečném znění

I. POLITICKÁ DOPORUČENÍ

VÝBOR REGIONŮ,

Zviditelnění a závazek... činy jsou pádnější než slova

1. vítá závazek EU vymanit do roku 2020 alespoň 20 milionů Evropanů z rizika chudoby a sociálního vyloučení a vítá sdělení Komise *Evropská platforma pro boj proti chudobě a sociálnímu vyloučení: evropský rámec pro sociální a územní soudržnost* (KOM(2010) 758 v konečném znění) jako dynamický rámec pro opatření, která mají tento cíl zajistit;

2. vítá větší zviditelnění, jehož se dostalo chudobě a sociálnímu vyloučení ve strategii Evropa 2020 a souhlasí, že sociální rozměr by měl být jádrem této strategie; připomíná, že chudobou je ohrožen nejméně každý šestý evropský občan;

3. poznamenává, že zkouškou úspěšnosti této stěžejní iniciativy bude rozsah, v němž iniciuje, povzbuzuje a politicky, technicky a ekonomicky podporuje opatření, která do života jednotlivce přinášejí skutečnou udržitelnou změnu;

4. uznává, že pro tento proces je důležité zapojení osob, které samy žijí v chudobě, a nevládních organizací, jež s nimi pracují;

5. vyzývá Komisi a členské státy, aby v úzké spolupráci s místními a regionálními orgány prokázaly opravdovou politickou vůli k proměně závazků na úrovni EU v oblasti chudoby ve skutečné činy přístupem, který uplatňuje práva z Listiny základních práv a zavádí horizontální sociální klauzuli, a využily této příležitosti k vybudování spravedlivější, vyrovnanější a vyváženější společnosti;

6. konstatuje však, že trvale snížit chudobu a sociální vyloučení a dosáhnout nevylučujícího růstu není možné bez řešení nerovností a diskriminace; konstatuje, že posílený růst a zaměstnanost během období 2000–2008 neměly zásadní dopad na chudobu, přičemž nerovnosti se v mnoha zemích

prohloubily; tato situace se ještě zhoršila v důsledku dopadů následně sociální a hospodářské krize;

7. poukazuje na potřebu prioritně připravit rámec a cestovní mapu pro provádění doporučení o aktivním začleňování a směrnici, jež zaručí dostatečný minimální příjem, alespoň nad hranicí chudoby;

8. vyjadřuje hluboké znepokojení nad nevyvážeností mezi předchozím závazkem Evropské komise zajistit „inteligentní a udržitelný hospodářský růst podporující začlenění“ a nedávným sdělením o roční analýze růstu se zaměřením na posílenou fiskální konsolidaci;

9. zdůrazňuje význam práce, ale zároveň by rád konstatoval, že zaměstnanost sama o sobě nezaručuje odvrácení chudoby a že k boji proti chudobě pracujících a k zajištění přístupu ke kvalitnímu, udržitelnému zaměstnání je zapotřebí dalších opatření. Lituje, že už není zdůrazňováno klíčové téma zajištění přiměřeného příjmu v souladu s doporučením Rady 92/441/EHS a s doporučením Komise z roku 2008 o aktivním začleňování;

10. zdůrazňuje, že by se mělo usilovat o vysokou kvalitu života a blahobyt všech občanů EU s cílem snížit chudobu a sociální vyloučení, jež jsou realitou pro příliš mnoho občanů v EU. Měla by být přijata opatření na snížení prahových účinků a znásobení a rozšíření způsobů přístupu občanů, kteří jsou postiženi vyloučením, na trh práce;

11. uznává, že pravomoci při uskutečňování opatření v této oblasti spočívají primárně na členských státech a na místních a regionálních orgánech, i když Komise je může podporovat za pomoci finančních prostředků EU a usnadnění vzájemné výměny osvědčených postupů, sdílení znalostí a správného posuzování sociálního dopadu politik EU; vítá v této souvislosti závazek Komise k posouzení sociálních dopadů, žádá však, aby tato posouzení dopadu zohledňovala územní rozměr;

12. připomíná, že je nutné zavést horizontální sociální klauzuli v kontextu článku 9 Smlouvy o fungování Evropské unie, který stanoví, že právní předpisy související s jednotným trhem zohlední požadavky týkající se podpory sociální soudržnosti, zejména vysoké míry zaměstnanosti, zaručení přiměřené sociální ochrany, boje proti sociálnímu vyloučení a diskriminaci, vysoké úrovně vzdělávání, odborné přípravy a ochrany lidského zdraví a kvalitní politiky bydlení, aniž by jakkoli omezila uplatňování základních práv, která uznávají členské státy a smlouvy EU;

13. oceňuje práci vykonanou během Evropského roku boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení (2010) na tom, aby se těmto otázkám dostalo širší pozornosti; žádá, aby byla *Evropská platforma pro boj proti chudobě a sociálnímu vyloučení* využívána jako nástroj k zahrnutí odkazu Evropského roku do politických priorit EU pro příští desetiletí;

Vícerozměrnost chudoby a zvláště zranitelné skupiny

14. vítá, že sdělení uznává vícerozměrný charakter chudoby a sociálního vyloučení, zejména pak výslovné zmínky o dětské chudobě, o mladých lidech, o starších lidech, o chudých pracujících (včetně rodin s jedním rodičem a rodin s jedním příjmem), o ženách, o osobách se zdravotním postižením, o přistěhovalcích, o národnostních menšinách a o Romech;

15. vítá uznání celého komplexu faktorů, jež přispívají k chudobě, jako jsou přístup k zaměstnání, nízká úroveň příjmů a osobní zadluženost, přístup k základním službám, vzdělání, zdraví, duševní zdraví, bydlení, diskriminace, jakož i problém mezigeneračního přenosu chudoby a územní rozměr chudoby;

16. vítá zmínku o závažnosti boje proti bezdomovectví a připomíná své nedávné stanovisko k tomuto tématu ⁽¹⁾;

17. připomíná své stanovisko k zelené knize k důchodovým systémům ⁽²⁾ a vítá ohlášený záměr Komise předložit v roce 2011 bílou knihu o udržitelnosti a přiměřenosti důchodů;

18. připomíná výzvu Komisi, aby stanovila ambiciózní evropskou agendu sociálního bydlení, která posílí její úlohu v politikách sociálního začleňování v příští generaci strukturálních fondů a potvrdí, že funkce, jež má sociální bydlení jako veřejná služba, mají být stanoveny na úrovni členských států;

19. souhlasí, že ke zmírnění a prevenci chudoby je nezbytný holistický a integrovaný přístup, zohledňující potřeby rozmanitých skupin a jejich specifických problémů;

20. poukazuje znovu na důležitou roli, kterou v této souvislosti mohou hrát lidé s vlastními zkušenostmi s chudobou a nevládní organizace, jež pracují s lidmi žijícími v chudobě, a současně uznává, že všechny další relevantní subjekty, mimo jiné sociální partnery, veřejné a soukromé poskytovatele služeb, organizace občanské společnosti a regionální a místní orgány a správy je třeba zapojit do holistického a integrovaného přístupu;

21. vyzdvihuje negativní externality související s chudobou a sociálním vyloučením, jako jsou dopady na zdraví, duševní zdraví, dopady na solidaritu uvnitř společnosti, nedostatek důvěry, pasivita, násilí a potenciální sociální nepokoje;

22. vyzývá Komisi a členské státy k většímu uznání, že chudoba představuje společnou odpovědnost a výzvu pro společnost jako celek, a ne stigma nebo selhání lidí, které chudoba nebo sociální vyloučení postihly;

23. vítá závazek přijmout na zasedání Evropské rady v červnu 2011 strategii sociální integrace Romů;

Dětská chudoba

24. zdůrazňuje zejména význam boje proti dětské chudobě, která je pro společnost EU ostudou, a souhlasí, že tento boj je důležitým faktorem při řešení mezigeneračního přenosu chudoby, vyžadující holistický přístup k prevenci a důraz na práva dětí;

25. vyjadřuje zklamání, že vedoucí představitelé EU se nedokázali shodnout na specifických cílech nebo závazcích v oblasti dětské chudoby coby součástí strategie Evropa 2020;

26. vítá zmínky o řešení dětské chudoby jako o prioritě stěžejní iniciativy, lituje však omezeného závazku na tomto poli i úzkého pohledu na dětskou chudobu a nevidí žádný důvod odkládat přijetí doporučení týkající se dětské chudoby v roce 2011;

27. vyzývá ke komplexnějšímu přístupu k problému dětské chudoby a konstatuje, že v EU již v této oblasti pokročily práce, pokud jde o „společné zásady“, vyjádřené v deklaraci podepsané předsednickým triumem EU (Belgií, Maďarskem a Polskem) na Konferenci o dětské chudobě v září 2010 a v závěrech Rady ve složení pro zaměstnanost z 6. prosince 2010, vyzývajících k uznání boje proti dětské chudobě za prioritou;

⁽¹⁾ CdR 18/2010, přijato v říjnu 2010.

⁽²⁾ ECOS-V-008, CdR 319/2010 fin, přijato dne 28. ledna 2011.

28. upozorňuje rovněž na opatření přijímaná ke komplexnějšímu řešení dětské chudoby na regionální úrovni a podporuje dále výměnu osvědčených postupů s cílem dosáhnout v tomto ohledu nejlepších možných výsledků;

29. žádá, aby byl v posouzení sociálních dopadů výslovně zohledněn možný dopad opatření na již nejistou situaci dětí žijících v rodinách vystavených riziku chudoby;

Sociální, finanční a hospodářská krize

30. vítá zmínky o finanční a hospodářské krizi, je však zklamán tím, že sdělení nejde dále; vyzývá, aby se věnovalo více pozornosti značným nákladům, které již společnost musela nést, a vyzývá Komisi, aby provedla hloubkovou analýzu dopadu, jaký mají a v nejbližších letech budou mít na chudobu a sociální vyloučení úsporná opatření prováděná národními vládami v Evropě, a to včetně vlivu na poskytování základních služeb na místní a regionální úrovni;

31. naléhavě žádá, aby proběhlo posouzení provedených reforem, zejména rozsahu, nákladů a dopadu společenských inovací, a aby nová řešení, která se ukázala jako účinná, byla rozpracována a uplatněna v celé Evropě;

32. připomíná potenciální riziko „ztracené generace“ mladých lidí v důsledku dopadu krize, projevující se nárůstem nezaměstnanosti mladých na zhruba 21 % v roce 2010; připomíná však, že nezaměstnanost mladých je neustupujícím a trvalým problémem a že se v období 2000–2008 pohybovala v rozmezí 14,5 %–18 %; konstatuje, že se značně liší napříč EU, mezi členskými státy, uvnitř jednotlivých států, a to až po úroveň malých obcí;

33. upozorňuje na potíže s přístupem k běžným bankovním a finančním službám, které mají lidé žijící v chudobě, a na úlohu místních a regionálních orgánů při poskytování finančních informací, podpory a poradenství;

34. vyzývá k urychlenému přijetí opatření pro řešení následků vysokého osobního zadlužení; vítá v této souvislosti opakovaný závazek facility mikrofinancování Progress týkající se mikroúvěrů, varuje však před pokračováním opatření zaměřených na podporu nových forem komerčního mikrofinancování motivovaných prospěchem věřitelů spíše než snahou o finančně a sociálně udržitelnou ekonomickou činnost;

Řízení a partnerství

35. vítá zmínky o zapojení regionálních a místních orgánů prostřednictvím Výboru regionů jako o cestě ke zvýšení důrazu

na územní rozměr chudoby a posílení součinnosti při poskytování finančních prostředků EU; pozastavuje se nad nedostačující zmínkou o místních a regionálních orgánech při posilování koordinace politik členských států v odstavci 3.5, neboť v mnoha členských státech mají tyto orgány přímé pravomoci v sociální politice;

36. vyzývá Komisi, aby poskytla jednoznačnou podporu pokračování a prohlubování práce na sociální otevřené metodě koordinace, a prozkoumala, jak mohou být místní a regionální zainteresované strany účinněji zapojeny do tohoto procesu; vyzdvihuje hodnotu této práce, zviditelňující takové problémy, jakými jsou aktivní začleňování a dětská chudoba;

37. žádá o objasnění statusu národních akčních plánů pro sociální začlenění a toho, zda budou tyto plány zahrnuty do národních programů reforem ke strategii Evropa 2020; žádá ujištění, že má-li tomu tak být, nepovede tento přístup k úzkému zaměření na „makroekonomické“ cíle, a že Komise znovu zváží obnovení národních akčních plánů pro sociální začlenění, nebude-li zamýšlený přístup účinně fungovat;

38. navrhuje Komisi, aby pro členské státy připravila pokyny na úrovni EU, zajišťující účinnou účast místních a regionálních orgánů a dalších zainteresovaných stran na přípravě národních akčních plánů; konstatuje, že územní pakty jsou potenciálně nejpokročilejším a nejkompaktnějším mechanismem pro zapojení místních a regionálních orgánů do tohoto procesu, jak jej předpokládá pátá zpráva o soudržnosti;

39. vyjadřuje znepokojení nad odložením sdělení o aktivním začleňování na rok 2012 a žádá Komisi, aby urychlila zveřejnění tohoto sdělení již na rok 2011, a to včetně posouzení provádění aktivního začleňování;

40. vítá zmínku o účasti osob postižených chudobou jako o klíčovém cíli politik začleňování a uvítal by, kdyby Komise ve stěžejní iniciativě konkrétněji vyjádřila závazek, jak toho navrhuje dosáhnout a jak zajistit účast klíčových cílových skupin uvedených ve sdělení. Předpokládá se například, že půjde o součást řídicího výboru na vysoké úrovni, jenž bude zřízen, aby urychloval opatření sociálních inovací?

Územní soudržnost a budoucí financování EU

41. vítá zmínku o územní soudržnosti v názvu sdělení a zdůrazňuje, že navrhovaná platforma a strukturální fondy EU nejsou jen nositeli strategie Evropa 2020, ale plní širší úlohu při naplňování cílů sociální a územní soudržnosti, jež je součástí smluv o EU;

42. souhlasí s tím, že by měly být prozkoumány cesty k lepšímu a účinnějšímu využití těchto strukturálních fondů pro podporu cílů strategie Evropa 2020 a staví se za to, aby se zaměření Evropského sociálního fondu rozšířilo ze zaměstnatelnosti a kvantity pracovních míst na boj proti chudobě a sociálnímu vyloučení, za předpokladu, že integrovaná politika zaměstnanosti jako klíčový prvek úspěšného boje proti chudobě zůstane hlavní prioritou v rámci Evropského sociálního fondu. Zejména by měly být vytvářeny a šířeny sociálních inovace, aby mohla být rozvíjena nová řešení problémů a výzev. Dále by měly být shromažďovány osvědčené přístupy a uplatňovány jako měřítko v zemích, regionech a místních orgánech; konstatuje, že dosažení cíle 75 % zaměstnanosti není samo o sobě dostačující pro snížení chudoby a sociálního vyloučení, a že by se měl soustředit větší důraz na chudé pracující a na zvyšování kvality a udržitelnosti pracovních míst v Evropě, a to i za pomoci opatření usilujících o přiměřené příjmy, a to včetně sociálních dávek;

43. zdůrazňuje skutečnost, že úspěšná opatření byla přijata ve většině členských států, a vyzdvihuje jejich bezprostřední dopad na lidi žijící v chudobě a vyloučení; konstatuje, že respondenti průzkumu Výboru regionů v naprosté většině podporují, aby byl boj proti sociálnímu vyloučení a chudobě povinnou prioritou v rámci budoucích regionálních programů politiky soudržnosti EU; vyzývá tedy Komisi, aby to zohlednila v legislativních návrzích, které předloží v roce 2011, a zároveň zdůrazňuje, že je na místní a regionální úrovni důležité zajistit flexibilitu, aby se určily nejhodnější metody provádění boje proti sociálnímu vyloučení a chudobě přímo v terénu;

44. podporuje úsilí o posílení koordinace/synergií mezi různými strukturálními fondy EU za účelem zajišťování společných přístupů pro řešení vícerozměrného charakteru chudoby a sociálního vyloučení, a to včetně územního rozměru chudoby;

45. prostřednictvím své platformy pro monitorování strategie Evropa 2020 je připraven pomáhat Evropské komisi při monitorování provádění této strategie místními a regionálními orgány;

Sociální ekonomika, sociální inovace a experimentování

46. vítá přínos, jež může mít sociální ekonomika, dobrovolnická činnost a sociální odpovědnost podniků z hlediska dodání

přidané hodnoty k poskytování stávajících univerzálních veřejných služeb;

47. uznává přidanou hodnotu aktivní účasti všech relevantních subjektů, včetně osob, jež čelí chudobě a sociálnímu vyloučení, nevládních organizací pracujících s lidmi žijícími v chudobě, sociálních partnerů, poskytovatelů služeb a samozřejmě místních, regionálních, státních a evropských orgánů;

48. souhlasí se zásadami přijatými Evropským dobrovolnickým centrem k Evropskému roku dobrovolnictví 2011, přičemž vyzdvihuje zejména to, že dobrovolnická činnost, jako neplacená aktivita vykonávaná ze svobodné vůle, nesmí nahrazovat placenou práci a neměla by být využívána jako levnější alternativa náhrady pracovních sil, ani vládními/veřejnými službami jako prostředek ke snižování nákladů;

49. vítá iniciativy usilující o motivaci podniků zaměstnávat osoby ze znevýhodněných skupin a o lepší zohledňování sociálních aspektů při zadávání veřejných zakázek;

50. uznává přitom, jak důležité je podporovat sociální ekonomiku a chráněné dílny jako způsob umožňující vytvoření lepších pracovních podmínek a udržitelnějších pracovních míst;

51. připomíná důležitost opatření ke zjednodušení přístupu nevládních organizací a malých partnerství k finančním zdrojům EU, a to včetně usnadnění přístupu ke globálním grantům pro malé organizace;

52. vítá, že sociální inovace založená na důkazech může být klíčová pro rozvoj nových řešení nebo odpovědí na nové výzvy, zdůrazňuje však, že takový přístup by měl vzít na vědomí existující osvědčené postupy v Evropě a usilovat o podporu a motivaci výměny osvědčených postupů, vzájemného učení a hodnocení mezi nevládními a spolkovými organizacemi, se zvláštním důrazem na činnosti malého rozsahu a na základní práci takových organizací v terénu. Tyto činnosti by měly být zahajovány citlivým způsobem, aby se předešlo riziku stigmatizace chudých lidí, a z tohoto důvodu varujeme před používáním pojmu „sociální experimentování“.

V Bruselu dne 31. března 2011

předsedkyně
Výboru regionů
Mercedes BRESSO